

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

TARİH 9

Ünite

İNSANLIĞIN İLK DÖNEMLERİ

Konu

- KABİLEDEN DEVLETE
- KANUNLAR DOĞUYOR

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr

2. SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca "Hatırlıyor muyum?" bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1	Kabile, aynı atadan gelen ve birbirine kan bağıyla bağlı bulunan büyük insan topluluğuna verilen isimdir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
2	Anadolu medeniyetlerinden Urartular, Hititler, Frigler ve Lidyalılar; Mezopotamya'da Sümer, Babil ve Akadlar kabile konfederasyonlarının bir araya gelmesiyle oluşmuştur.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
3	Coğrafya veya iklimin hayat tarzlarını şekillendirmesiyle köyler ve kabile konfederasyonları zamanla şehir devletlerini oluşturmuştur.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
4	İlk Çağ medeniyet alanlarına bakıldığında Mısır'da "nom", Sümerlerde "site", İyon ve Dorlarda "polis" adı verilen şehir devletleri kurulmuştur.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
5	Hititlerde kralın yanında Pankuş adında bir meclis vardır. Kral alacağı kararlarda bu meclise danışmıştır. Tavananna denilen kraliçe de yönetimde etkilidir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐
6	İmparatorluk, içerisinde çeşitli unsurları (din, etnik köken, dil vb.) barındıran devlet modelidir.	Hatırlıyorum 2 Puan ☐ Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐ Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

Hatırlıyor muyum?

7 Yunan medeniyetinin ortaya çıktığı coğrafya, dar bir sahil şeridine sahip olması ve yüksek dağlarla birbirinden ayrılması nedeniyle burada merkezî devletler kurulamamış, polis adı verilen şehir devletleri ortaya çıkmıştır.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

8 Aristokratlar arasından belli bir zümrenin, krallığı yönetme hakkının kendilerinde olduğunu iddia etmesi ve yöneticilerin sadece o gruptan seçilmesi oligarşi denilen yönetim anlayışını doğurmuştur.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

9 Yunan medeniyeti içinde, soyluluğa dayalı ayrıcalıklı sınıf olan aristokratlara veya halka karşı zaman zaman güç kullanarak yönetimi ele geçiren kişiler olmuştur. Bu kişilere tiran bunların yönetimine de tiranlık denmiştir.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

10 İlk Çağ'da Persler; İran, Anadolu, Mezopotamya, Mısır ve hatta Yunanistan'ın bazı bölgelerini içine alan büyük bir imparatorluk kurmuşlardı.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

11 Persler, geniş toprakları yönetmek için de Satraplık denilen eyalet sistemini oluşturmuşlardı. Satraplık denilen sistemde ülke eyaletlere ayrılmış ve eyaletler Satrap adı verilen idareciler tarafından yönetilmişti. Satraplar merkezden gönderilen memurlar tarafından denetlenmişti.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

12 Kurduğu imparatorluğun yönetiminde Perslerden etkilenen İskender, satraplık idaresini benimsemiştir. İskender'in uyguladığı yönetim sistemi de Roma İmparatorluğu'na örnek olmuştur. Roma, satraplık idaresinde değişiklikler yaparak geliştirmiş ve eyalet sistemini uygulamıştır.

Hatırlıyorum 2 Puan	☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan	☐
Hatırlamıyorum 0 Puan	☐

Hatırlıyor muyum?

13 Roma'da kraldan sonra etkin bir danışma kurulu olan senatoya, soylular girebilmişti. Roma toplumu; patriciler, plepler ve köleler olmak üzere üç sınıfa ayrılmıştı. Senatoda görev yapan soylu sınıfa patrici, Roma'ya sonradan gelip yerleşenlere de plep adı verilirdi. Köleler ise Roma'nın işgali altındaki ülkelerden getirilmiş, patricilerin evlerinde hizmetçilik ya da uşaklık yapan tarlalarda işçi olarak çalışan sınıftı.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

14 Anadolu'da MÖ 1700'lerde kurulan Hititlerde kralların, gücünü tanrıdan aldığına inanılır ve emirleri tanrının emriymiş gibi görülürdü. Fakat krallar kendilerini tanrı olarak görmezlerdi. Bu yüzden Hititlerin yönetimi dine dayalı bir krallık veya teokratik bir monarşi olarak ifade edilebilir.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

15 Yöneticilerin din adına söz sahibi olduğu yönetimler teokratiktir.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

16 İlk Çağ'ın önemli bir diğer medeniyet merkezi olan Mezopotamya uygarlıklarından Sümerlerde yönetici olan "Ensi", "Lugal" ve "Lugal Kalma"lar aynı zamanda rahip, yargıç ve komutandı. Sümerler, saygı duyduğu tanrılara adanmış "ziggurat" adı verilen tapınaklar inşa etmişlerdi.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

17 Asur ve Babillerde ise kral, büyük tanrıların yeryüzündeki temsilcisi olup onlar adına ülkeyi yöneten rahip krallardı.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

18 Kendine özgü bir medeniyet oluşturan Mısır Krallığı'nın ilk dönemlerinde krallar, tanrının yeryüzündeki temsilcisidir. Başlangıçta tanrı olarak görülmeyen firavunlar ilerleyen dönemlerde tanrı olarak görülmeye başlanmıştır.

Hatırlıyorum 2 Puan ☐
Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

Hatırlıyor muyum?

19 Büyük İskender'in Asya seferi sonucunda, Doğu ve Batı kültürlerinin sentezi olan Helenizm adında yeni bir kültür ortaya çıkmıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

20 Mezopotamya'da ekonomik hayatın temeli tarımdı. Kuraklık ihtimaline karşı ürünün depolanması ve dağıtılması amacıyla Sümerler, tapınaklarını depo olarak kullandılar. Bu ürünleri kayıt altına almak için kullanılan semboller sayesinde çivi yazısı icat edildi.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

21 Mezopotamya'da toplum; soylular, din adamları ve köleler gibi sınıflara ayrılmıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

22 Batı Anadolu'da zengin tarım alanlarına ve maden yataklarına sahip olan Lidyalılar, Kral Yolu'nu kullanarak ticarette gelişmiş ve büyük bir refaha kavuşmuştur. Friglerin temel geçim kaynağı ise tarım ve hayvancılıktır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

23 Hukuk, toplum düzenini sağlamak için çıkarılmış ve devlet eliyle güçlendirilmiş kurallar bütünüdür. İnsanların toplum hâlinde yaşamaya başlaması ve ilk siyasi teşkilatların oluşmasıyla birlikte hukuka ihtiyaç duyulmuştur.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

24 Hunlarda hukukun temelini, kaynağını geleneklerden alan sözlü hukuk kuralları yani töre oluşturmuştur. Törenin toplumda çok güçlü bir yaptırımı vardır.

- Hatırlıyorum 2 Puan ☐
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan ☐
- Hatırlamıyorum 0 Puan ☐

Hatırlıyor muyum?

25 Sümer Kralı Urkagina, kötü idare sebebiyle meydana gelen yolsuzlukları, halkın huzursuzluğunu ve hoşnutsuzluğunu gidermek için bir adaletname hazırlamıştır.

- Hatırlıyorum 2 Puan
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
- Hatırlamıyorum 0 Puan

26 Hammurabi Kanunları "dişe diş, göze göz" şeklinde değerlendirilen ve suçu işleyene aynı ağırlıkta cezayı içeren kanunlardır.

- Hatırlıyorum 2 Puan
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
- Hatırlamıyorum 0 Puan

27 Hitit Kanunları, içerik bakımından Sami kavimlerinin kanunlarından farklı olup Sümer Kanunları gibi insancıldır. İşlenen suçların cezası daha çok maddi nitelik taşımaktadır.

- Hatırlıyorum 2 Puan
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
- Hatırlamıyorum 0 Puan

28 "On Emir" olarak bilinen hükümler, İsrailoğulları' nın Mısır'dan çıkışlarından sonra Sina Dağı'nda Allah tarafından Hz. Musa'ya bildirilen emirlerdir.

- Hatırlıyorum 2 Puan
- Kısmen Hatırlıyorum 1 Puan
- Hatırlamıyorum 0 Puan

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN	PUAN	PUAN	TOPLAM PUANINIZ
0-28	29-42	43-56	
KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ	ÇALIŞMALISINIZ	ÇOK İYİ	

1-28.

arası maddeler için karekodu okutun

Eşleştirme - 1

Aşağıda verilen numaralı ifadeleri harflerle verilen kavramlarla eşleştiriniz.

1 Halkın söz sahibi olduğu yönetim şeklidir.
Çoğunluk veya azınlığın yönetimine alternatif olarak ikisinin dengesi biçiminde ortaya çıkmıştır.
İlk Çağ'da Roma medeniyetinde görülmüştür.

2 Katılım için soyluluğun gerekli görülmediği, özgür bireyler arasında çoğunluğu oluşturanların yönetimidir.
Eşitlik ilkesine dayalı, katılımı en geniş yönetim şeklidir.

3 Temel ilkesi erdem üzerine kurulu olup, her yönden en iyilerin, en mükemmel ve uyumlu kişilerin yönetimi demektir.
Yöneticilerin servete göre değil, erdeme göre seçimi esastır.

4 Tek kişinin yönetici olduğu, baskıya dayalı keyfi bir yönetimdir.
Yönetici kimseye hesap vermek zorunda olmadığı için sorumluluğu yoktur.

5 Farklı kökenden toplulukların bir arada yaşadığı geniş coğrafyaları içinde barındıran yönetim organizasyonudur.
Merkezî otorite güçlü, toplumda sınıflı yapı bulunur ve farklı kültürler bir arada yaşar.

6 Monarşi olarak da ifade edilen bir yönetim sistemidir.
Yönetme yetkisi genelde babadan oğula geçer.

A TİRANLIK

B DEMOKRASİ

C CUMHURİYET

D KRALLIK

E İMPARATORLUK

F ARİSTOKRASİ

Eşleştirme - 2

Aşağıda verilen numaralı ifadeleri harflerle verilen kavramlarla eşleştiriniz.

1 Hitit Kanunları

2 Hammurabi Kanunları

3 Urgakina Kanunları

4 İbraniler

5 İlk Türk Devletleri

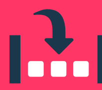
TÖRE A

KOLLEKTİF CEZA B

ON EMİR C

SÜMERLER D

KISAS E

Boşluk Doldurma

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere verilen kelime ve kelime öbeklerinden uygun olanı yazınız.

İSKENDER	PANKUŞ	HUKUK	SATRAPLIK	ROMA
TAVANANNA	HİTİT	OLİGARŞİ	NOM	KOLONİ DEVRİ
ON EMİR	İPEK YOLU	MONARŞİ	SÜMERLER	HAMMURABİ
HALDİ	KOLLEKTİF	KOLONİZASYON	MISIRLILAR	POLİS
HELENİZM	DÜNYA İMPARATORLUĞU	SİTE	URGAKİNA	AUGUSTUS
PERSLER	FRİGLER	KRAL YOLU	BOYLAR KONFEDERASYONU	

1. Soğdlu tüccarlar Kök Türk koruması altındaki Çin'den İtalya'ya kadar uzanan .... üzerindeki ticareti kontrol etmişlerdir.
2. Aristokratlar arasından belli bir zümrenin, krallığı yönetme hakkının kendilerinde olduğunu iddia etmesi ve yöneticilerin sadece o gruptan seçilmesi .... denilen yönetim anlayışını doğurmuştur.
3. Mısır'da "............................",Sümerlerde "...................................", İyon ve Dorlarda "..............................." adı verilen şehir devletleri kurulmuştur.
4. Hititlerde kralın yanında .... adında bir meclis vardır.
5. ...., toplum düzenini sağlamak için çıkarılmış ve devlet eliyle güçlendirilmiş kurallar bütünüdür.
6. Yazının icadıyla birlikte yazılı hâle gelen hukuk kurallarının ilk örnekleri .... de görülür.
7. .... Kanunları "dişe diş, göze göz" şeklinde değerlendirilen ve suçu işleyene aynı ağırlıkta cezayı içeren kanunlardır.
8. .... Kanunları'nda; evlenme, boşanma, nikâh, nişan gibi aileyle ilgili hususlara yer verilmiştir.
9. .... İsrailoğulları' nın Mısır'dan çıkışlarından sonra Sina Dağı'nda Allah tarafından Hz. Musa'ya bildirildi.
10. ...., siyasi gücün bir tek kişinin elinde bulunduğu ve yönetimin genellikle kan yoluyla aile bireylerine geçtiği yönetim biçimidir.
11. ...., ölümden sonraki yaşama inandıkları için ölülerini mumyalamışlar böylelikle insan vücudunu tanımışlardır.
12. Roma İmparatorluğu gelirlerinin önemli bir kısmını .... faaliyetlerinden sağlamıştır.
13. ...., Doğu Seferi'ni Pers İmparatorluğu'na ait ticaret yollarını ele geçirmek amacıyla düzenlemiştir.
14. Urartularda krallar yaptıkları işleri tanrıları "..." adına yaparlardı.
15. .... geniş toprakları yönetmek için de ....denilen eyalet sistemini oluşturmuşlardı.
16. Asurların iki yüzyıl kadar Anadolu'da sürdürdükleri ticari faaliyetler, ... (MÖ 1950-1750) olarak isimlendirilir.
17. .... toplumu; patriciler, plepler ve köleler olmak üzere üç sınıfa ayrılmıştı.
18. Roma İmparatorluğu'nun siyasi yapılanmasında .... fikri gelişmiştir.
19. İskender'in, Pers İmparatorluğu ve Hindistan üzerine yaptığı sefer sonucu Doğu ve Batı kültürlerinin sentezi olan .... adında yeni bir kültür ortaya çıkmıştır.
20. Hititlerde .... cezalar da uygulanmış yani bazı suçlarda ceza sadece o kişiye değil suçlunun ailesine de verilmiştir.

Aşağıda yer alan çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1. Roma'da krallık döneminde, kral ihtiyarlar meclisi tarafından teklif edilmiş, "kuria" adı verilen halk meclisi tarafından da seçilmiştir. Kral senatoya karşı sorumludur.

Buna göre Roma İmparatorluğu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Meclisin yönetimde etkili olduğu
B) Demokratik uygulamalar görüldüğü
C) Hükümdarlığın babadan oğula geçtiği
D) Halkın yönetimde söz sahibi olduğu
E) Kralın yetkilerinin sınırlandırıldığı

2. Perslerde ülke satraplık adı verilen eyaletlere bölünmüş ve satraplar kralın görevlendirdiği kişilerce teftiş edilmişlerdir.

Perslerdeki yönetim sistemi ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Kralın yönetimde tek yetkili olduğu
B) Merkezî otoritenin güçlü tutulduğu
C) Halkın siyasi olarak satraplara bağlı olduğu
D) Vergilerin satraplar adına toplandığı
E) Siyasi birliğin olmadığı

3. Aşağıdakilerden hangisinde I. bölümde verilen gelişmenin II. ye ortam hazırladığı söylenemez?

	I.	II.
A)	Perslerin posta örgütünü kurmaları	İletişimin hızlanması
B)	Sümerlerin ziggurat denilen gözlemevleri yapmaları	Gök biliminde gelişmeleri
C)	Mısırlılarda ahiret inancı	Mumyacılığın ortaya çıkması
D)	Yunanistan'da tarıma elverişli toprakların azlığı	Deniz ticaretinin gelişmesi
E)	Lidyalıların parayı kullanmaları	Helenizm adında yeni bir kültürün ortaya çıkması

MÖ 3200	MÖ 2375	MÖ 1900	MÖ 680	375
Sümerlerin yazıyı bulması	Urgakina Yasaları' nın çıkarılması	Anadolu'da yazının kullanılmaya başlanması	Lidyalıların parayı kullanmaya başlamaları	Kavimler Göçü

4. Bu tarih şeridine göre;

I. Sümerlerin yazıyı bulması günümüze en yakın gelişmedir.
II. Tarih boyunca hukuk insan ihtiyaçları arasında sürekli yer almıştır.
III. Yazının Anadolu'da Sümerlerden sonraki bir zamanda kullanılması Sümerlerin Anadolu'ya egemen olduğunu gösterir.
IV. Ticari faaliyetler Lidyalılarla beraber başlamıştır.
V. Kavimler göçü ile Yazının bulunuşu arasındaki zamanın bulunması için büyük olan tarihten küçük olan tarihi çıkarmamız gerekir.

gibi yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) I, II ve IV B) I, II, III ve V C) I, III, IV ve V D) II, III ve IV E) I, II ve III

5. İlk Çağ'da toplum; asiller, din adamları, hürler ve köleler gibi sınıflara ayrılmıştır. Toprağa sahip olan soylular, yüzyıllar boyunca geçerli olacak güçlü statüler kazanarak sosyal, ekonomik, siyasi gücün belirleyicisi olmuştur. Bu süreç tarım toplumlarının yönetim şekli olan monarşiyi ortaya çıkarmıştır. Tarihin bazı dönemlerinde monarşiler parçalansa da soylu sınıfa dayanan siyasal yönetimler varlığını sürdürmüştür. Doğal olarak da ilk ekonomik organizasyonlar soyluların ve monarşilerin gücüne göre şekillenmiştir.
Yalnız bu bilgilere göre İlk Çağ'da toplum yapısı ve yönetim şekliyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Toplumsal yaşamın eşitsizliğe dayandığı
B) Toprak mülkiyetinin güç ve prestij sağladığı
C) Bazı dönemlerde monarşik yönetimlerin krizler yaşadığı
D) Siyasi gücün meşruiyet kaynağının ilahî olduğu
E) Soylu sınıfının yönetimde belirleyici bir rol oynadığı

6. İlk Çağ Anadolu medeniyetlerinden biri olan Hititler, gelişmiş bir hukuk sistemine sahiptir. Sami kavimlerin kanunlarından farklı olarak Sümer kanunları gibi insancıl kanunlar yapmışlardır. Bu kanunlarda zaman içinde değişiklikler yapılmıştır. Hitit Kanunları'nda geleneksel düzenlemeler toplanmış, ölüm ve işkence cezaları yerine tazminat cezaları konmuş, hayvanları ve bitkileri korumak için de düzenlemeler yapılmıştır. Ayrıca evlenme, boşanma, nikâh, nişan gibi aileyle ilgili hususlara da yer verilmiştir. Ön Asya kavimlerinde boşanma sadece erkeğe tanınan bir hak iken Hititlerde kadınlara da bu hak tanınmıştır. Hititler, hukuk tarihinde ilk defa kasten öldürme ile kazara adam öldürmeyi birbirinden ayırmıştır. Mezopotamya medeniyetlerinde olduğu gibi Hititlerde de cezalar belirlenirken sosyal sınıf farklılıkları esas alınmıştır. Ayrıca Hititlerde kollektif cezalar da uygulanmış yani bazı suçlarda ceza sadece o kişiye değil suçlunun ailesine de verilmiştir.

Metne göre Hitit hukuk sistemi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangileri savunulabilir?

I. Yazılı hukuk gelişmemiştir.
II. Durağan bir hukuk sistemi vardır.
III. Suçun niteliğine göre düzenlemeler yapılmıştır.
IV. İnsancıl düzenlemeler yer almıştır.
V. Suçun şahsiliği düşüncesi yoktur.

A) Yalnız II B) I ve II C) II ve III D) II ve IV E) III, IV ve V

Hammurabi Kanunları' ndan bazıları aşağıda verilmiştir.

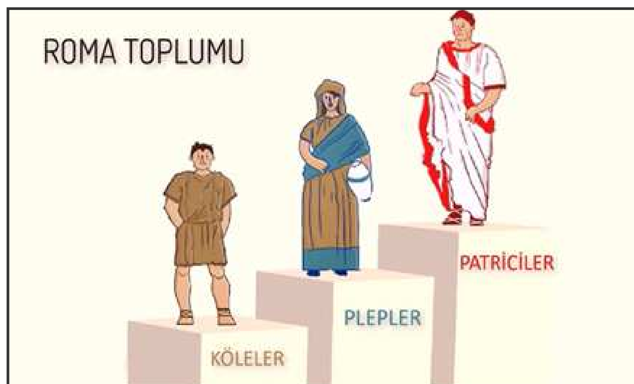
Bir hırsız duvar delerek bir eve girmişse o deliğin önünde cezalandırılır ve oraya gömülür.	Bir kişi hırsızlık yaparsa eli kesilir.
Bir evde yangın çıkar ve yangını söndürmeye giden kimse, ev sahibinin malına göz dikip onun malını alırsa kendisi de aynı ateşe atılır.	Babasını döven evladın iki eli kesilir.
Bir adam bir çocuğu evlatlık alır ve oğlu olarak ona ismini verir, besleyip büyütürse büyümüş bu çocuk bir daha geri istenemez.	Bir adamın gözünü çıkaranın gözü çıkarılır.

7. Hammurabi Kanunları'nın verilen maddeleri değerlendirildiğinde aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Kişi haklarıyla ilgili hükümler içerdiği
B) Kısasa kısas esasının uygulandığı
C) Cezaların uygulanmasında toplumsal sınıf farkının gözetildiği
D) Mülkiyet hakkının korunduğu
E) Hırsızlık suçuna karşı ağır yaptırımlar olduğu

8. Aşağıdakilerden hangisi "kollektif ceza" kavramını açıklayan bir ifadedir?

A) Kadın ve erkeğe aynı cezanın verilmesi
B) Suçu işleyenin yakınlarının da cezalandırılması
C) Köle ile efendisinin farklı cezalara çarptırılması
D) Ölümle cezalandırma anlayışı
E) Bazı suçlarda kısas cezasının uygulanması

9. Roma'da Patriciler mülki, siyasi, askerî haklara sahipken, Pleplere hiçbir siyasi hak verilmemiştir. Köleler ise Patricilere hizmet etmişler ve hiçbir hakları olmamıştır.
Buna göre Roma toplumu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?
A) Farklı milletlerden oluştuğu
B) Sosyal tabakalaşmanın hâkim olduğu
C) Siyasi hakların Partici ve Pleplere tanındığı
D) Pleplerin hak mücadelesi yaptığı
E) Kölelerin mülk sahibi olduğu

Hakkı yenilmiş ve şikâyeti olan bir adam, adaletin kralı olan benim heykelim önüne gelsin. Yazılı stelimi okusun; kıymetli sözlerime kulak versin. Stelim ona davasını aydınlatsın; davasını anlasın; kalbi ferahlasın.

Hammurabi Kanunları hem daha önce yapılmış olan kanunların ve örf adet hukukunun bir derlemesiyle hem de zamanın ihtiyaçları dikkate alınarak oluşturulmuştur. 282 maddeden oluşan bu kanunların ön söz kısmında Baştanrı Marduk hakkında övücü sözler bulunmakta ve Marduk ile adalet tanrısı Şamaş tarafından Hammurabi' nin nasıl kral seçildiği anlatılmakta, huzur ve refahı getirdiğinden söz etmektedir.

S.1.1. Hammurabi Kanunları' nın yazılı hale getirilmesinin sonuçları nelerdir?

....

....

S.1.2. Hammurabi Kanunları'nda Baştanrı Marduk ve Adalet Tanrısı Şamaş'tan bahsedilmesinin sebebi nedir?

....

....

S.1.3. Hammurabi' ye göre insanlar hukuk sistemine niçin ihtiyaç duyar?

....

....

S.1.4. Hammurabi döneminde huzur ve refahın sağlanmasının kaynağı nedir?

....

....

S.1.5. "Adalet mülkün temelidir." sözü ne ifade etmektedir?

....

....

İlk Çağ'da Yönetim Şekilleri

S.2.1. Yerleşik topluluklar ile konargöçerler arasında, siyasi gücün meşruiyet kaynakları bakımından, benzerlik ve farklılıklar neler olabilir?

....

....

....

....

....

....

S.2.2. İlk Çağ'da aynı dönemde yaşamış uygarlıkların farklı yönetim şekillerini tercih etmelerinin sebepleri nelerdir?

....

....

....

....

....

....

S.2.3. İlk Çağ'daki siyasi organizasyonlardan; Doğrudan Demokrasi, Monarşi ve Teokrasi günümüzde hangi ülkelerde yönetim biçimi olarak devam etmektedir?

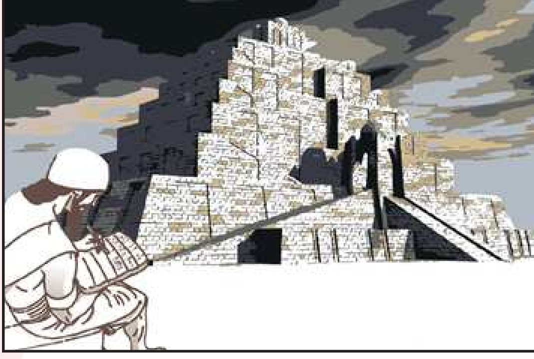
....

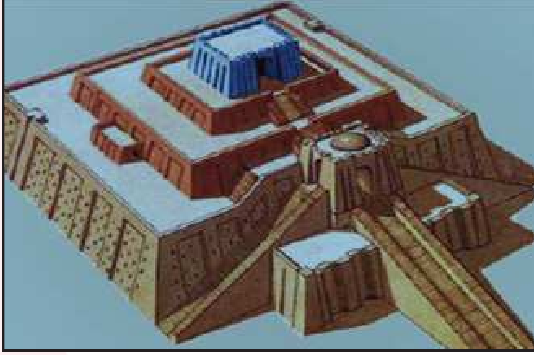
....

....

....

....

ZİGGURAT

Mezopotamya'da, Sümerler her kentte saygı duyduğu tanrılara adanmış "ziggurat" adı verilen piramide benzeyen tapınaklar inşa etmişlerdi. İçinde tahıl ambarları, depoları, alışveriş yerleri de bulunan bu tapınaklar dinsel faaliyetler yanında ekonomik faaliyetler için de kullanılmaktadır. Bu tapınakları yöneten rahip sınıfı, kentin yöneticileri üzerinde etkiliydi. Sümer Devleti'nde zigguratlara teslim edilen tarım ve ticaret ürünleri, rahipler tarafından kil tabletler üzerine resimler ve işaretlerle kaydedilmiş, bir süre sonra resim ve işaretlerin heceye dönüşmesiyle yazı ortaya çıkmıştır. Sümerler, zigguratları rasathane (gözlemevi) olarak da kullanmışlardır. Böylece astronomide ilerleme kaydederek ay yılı esasına dayalı ilk takvimi yaptılar.

Metinde verilen bilgiler ve görsellere göre zigguratlarla ilgili aşağıdaki soruları cevaplayınız.

S.3.1. Sümerlerde dinsel inanış ve ekonomik yapı arasında nasıl bir ilişki olduğu söylenebilir?

....

....

....

S.3.2. Sümerlerde toplumsal yapı hakkında neler söylenebilir?

....

....

....

S.3.3. Dinsel bir yapı olan Zigguratların işlevi hakkında neler söylenebilir?

....

....

....

S.3.4. Sümerlerin, Ziggurat adı verilen bu tapınakları depo olarak kullanma amaçları neler olabilir?

....

....

....

İmparatorluk

Bu siyasi organizasyon İlk Çağ'da Roma, Anadolu ve Çin medeniyetlerinde görüldü. Merkezî otoritenin güçlü olduğu İmparatorluk sistemi, farklı kökenden insanların bir arada yaşadığı geniş coğrafyaları içinde barındıran büyük bir siyasi organizasyondu. Başında imparatorun bulunduğu monarşik bir idare sistemine sahiptir. İmparatorlukta imparatorun egemenliği altında irili ufaklı birçok şehir bulunur. İmparator, ülkeyi sarayının da bulunduğu büyük bir şehirden yönetir, eyaletler valiler tarafından imparator adına yönetilirdi.

Krallık

İlk Çağ'da özellikle Anadolu, Mısır ve Mezopotamya medeniyetlerinde görülen krallık, tek kişinin yönetimine dayalı bir siyasi organizasyondu. Bu sistemde kral yasalara göre ülkeyi yönetir, halkını koruyup kollardı. Sonraki çağlarda da görülen krallık sisteminde yönetme yetkisi genellikle babadan oğula geçerdi. Yöneticiler, tanrıların yeryüzündeki temsilcisi veya vekili olarak, onlar adına ülkeyi yöneten rahip krallardı.

S.1. Yönetim biçimi olarak krallık ve imparatorluğun farkları hakkında neler söyleyebilirsiniz?

....

....

....

S.2. Krallar neden meşruiyet kaynağına ihtiyaç duymuşlardır?

....

....

....

S.3. İmparatorluklarda toplumda sınıflı bir yapının oluşmasının nedenleri nelerdir?

....

....

....

S.4. İmparatorluk ve krallık, günümüzde hangi ülkelerde yönetim biçimi olarak devam etmektedir?

....

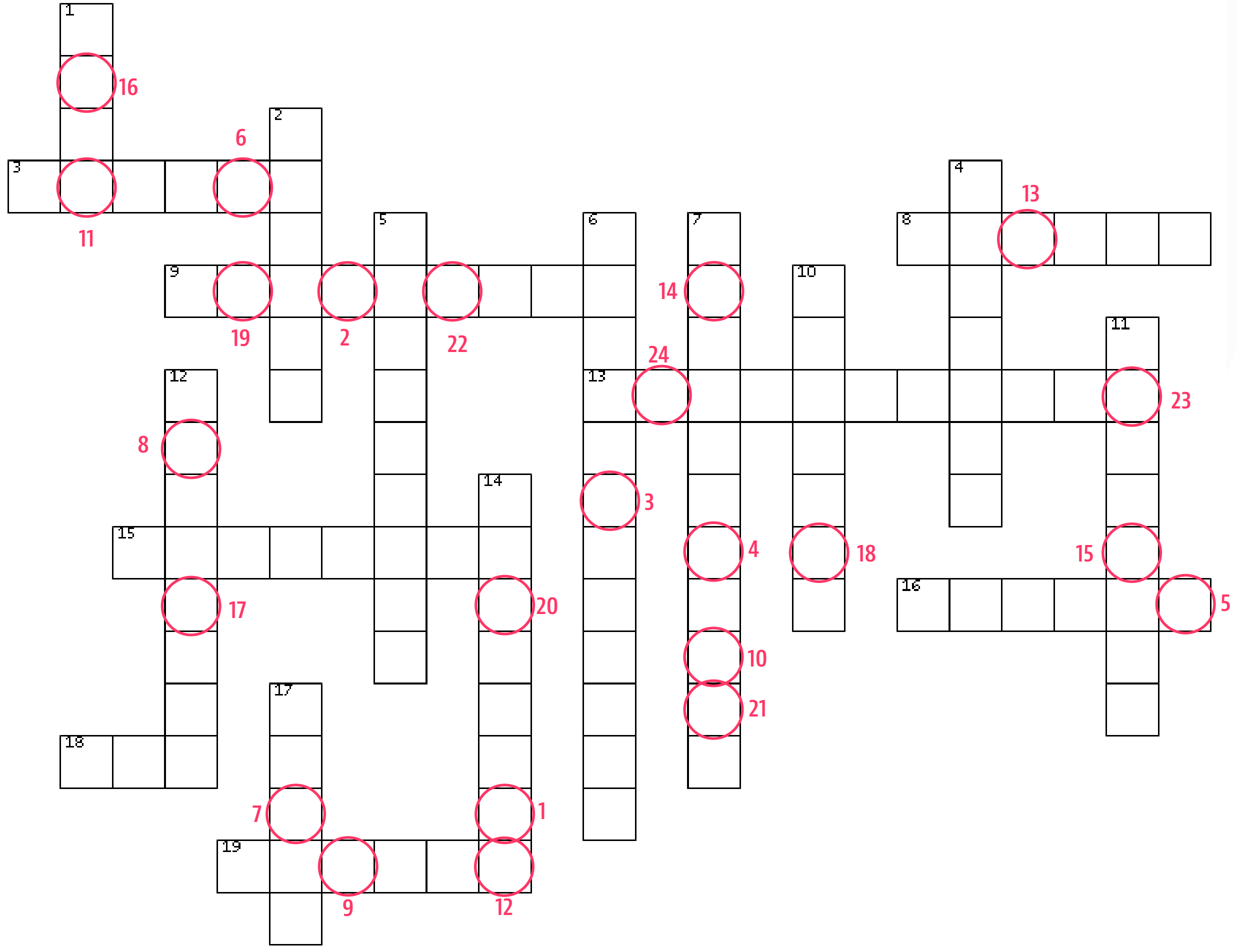
....

....

....

....

Aşağıda yer alan bulmaca etkinliğini yaparak anahtar kelimeyi bulunuz.

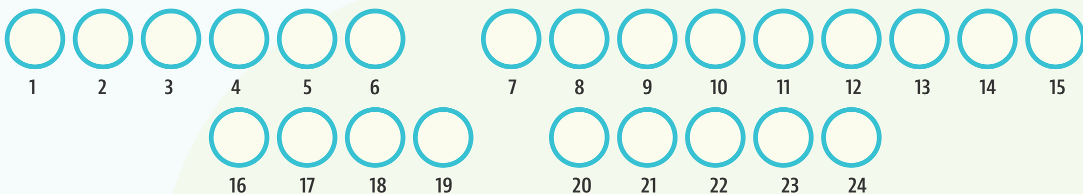
SOLDAN SAĞA

3. Roma'da kraldan sonra gelen danışma kurulu.
8. Perslerde il yöneticisi, vali.
9. Orta Çağ Avrupa'sına egemen olan siyasi, ekonomik, sosyal sistem.
13. Ayrıcalıklı bir sınıfın ya da zümrenin etkili olduğu yönetim şekli.
15. Siyasi iktidarın, Tanrı'nın temsilcileri olduklarına inanılan din adamlarının elinde bulunduğu toplumsal, siyasi düzen.
16. Aynı atadan gelen ve birbirine kan bağıyla bağlı bulunan topluluk.
18. Mısır'da görülen şehir devleti.
19. Toprak bütünlüğüne bağlı olarak siyasal bakımdan örgütlenmiş millet veya milletler topluluğunun oluşturduğu tüzel varlık.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. İlk Türk devletlerinde yazısız hukuk kuralları.
2. Bir ülkede bulunan küçük yabancı topluluk.
4. Eski Mısır'da bir tür bitkiden yapılan kâğıt.
5. Kısas esasına dayalı Babil kanunları.
6. İçerisinde çeşitli unsurları (din, etnik köken, dil vb.) barındıran devlet modeli.
7. Doğu Akdeniz sahil şeridinde denizcilik ve deniz ticareti ile uğraşan topluluk.
10. Roma uygarlığında soylu sınıf.
11. İktidarı mevcut yasalara aykırı biçimde ele geçirme ve baskıcı bir biçimde hüküm sürdürme anlayışı.
12. Büyük İskender'in Asya Seferi sonucunda ortaya çıkan uygarlık.
14. Çok katlı Sümer tapınağı.
17. Tarihte bilinen ilk yazılı antlaşma.

ANAHTAR KELİME

Kelime Avı

Verilen ipuçlarından ve karışık harflerden yararlanarak istenen kavramları boş kutulara yazınız.

İpucu		Karışık harfler
Meclis	→	OMANPTERAL
Dikta	→	İTNRA
İbrani	→	EMORNİ
Kısas	→	MAAHMURBİ
Yasa	→	NAKUN
Anıtmezar	→	TMRPAİİ
Vali	→	RTSAPA
Kraliçe	→	ANNNAAAVT
İki nehir arası	→	OTAMPEOZYAM
Tapınak	→	URGTAZİG
Demokrasi	→	YRHTUEMCUİ
Helenizm	→	İDKENSER
Kral	→	VİFNRUA
Soylu	→	TAİCRPİ
Devletler birliği	→	ONEEKDSYNAFOR
Uygunluk	→	UŞMTEEİRY
Soylu	→	AOTASKRRİT
Sümer şehir devleti	→	TSEİ
İyon şehir devleti	→	OPLİS
Boy	→	KBİLAE

EŞLEŞTİRME - 1

1. CUMHURİYET
2. DEMOKRASİ
3. ARİSTOKRASİ
4. TİRANLIK
5. İMPARATORLUK
6. KRALLIK

EŞLEŞTİRME - 2

1. Kollektif Ceza
2. Kısas
3. Sümerler
4. On Emir
5. Töre

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. C
2. B
3. E
4. D
5. D
6. E
7. C
8. B
9. B

BOŞLUK DOLDURMA

1. İPEK YOLU
2. OLİGARŞİ
3. NOM / SİTE / POLİS
4. PANKUŞ
5. HUKUK
6. SÜMERLER
7. HAMMURABİ
8. HİTİT
9. ON EMİR
10. MONARŞİ
11. MISIRLILAR
12. KOLONİZASYON
13. İSKENDER
14. HALDİ
15. PERSLER / SATRAPLIK
16. KOLONİ DEVRİ
17. ROMA
18. DÜNYA İMPARATORLUĞU
19. HELENİZM
20. KOLLEKTİF

AÇIK UÇLU SORULAR

S.1.1. Kanunların yazılı hale getirilmesi ile hâkimleri gelişigüzel hüküm vermekten alıkoymuş, hukuk birliği sağlanmış; evrensel ve kalıcı bir adalet fikri ortaya çıkmıştır.

S.1.2. Egemenliğinin meşruiyet kaynağını açıklamak için Hammurabi Kanunları'nda Baştanrı Marduk ve Adalet Tanrısı Şamaş'tan bahsedilmiştir.

S.1.3. Toplumda birlik ve beraberliğin temin edilmesi, hak ve özgürlüklerinin devlet tarafından güvence altına alınması için insanlar hukuk sistemine ihtiyaç duymuştur.

S.1.4. Hammurabi' nin hazırladığı kanunlarla adalet ve doğruluğu tesis etmiş olması bu dönemde huzur ve refahın sağlanmasının kaynağıdır.

S.1.5. Devletin veya düzenin esasını adalet fikrinin oluşturduğudur.

S.2.1. Siyasi gücün meşruiyet kaynakları bakımından benzerlikler: Soy dayanışması, inanç,
Siyasi gücün meşruiyet kaynakları bakımından farklılıklar: Gelenek, coğrafi yapı ve hayat tarzı

S.2.2. Devlet düzenine geçiş karmaşık bir süreç olduğu için dünya üzerinde tek bir devlet sistemi yoktur. Toplulukların farklı inançlara ve ahlaki ilkelere sahip olması, yaşadıkları coğrafya ve ekonomik faaliyetlerin değişkenlik göstermesi gibi nedenlerle farklı devlet yapıları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle ilk çağlardan itibaren "devlet" kavramı birbirinden farklı yapılardaki siyasi organizasyonları ifade etmiştir.

S.2.3. Doğrudan Demokrasi – İsviçre
Monarşi–İngiltere
Teokrasi – İran, Vatikan

S.3.1. Çoktanrılı inanış görülen Sümerlerde tanrılar için inşa edilen ziggurat adı verilen tapınaklar ve bu tapınakları yöneten rahipler ekonomiyi kontrol altında tutarak, toplum ve yönetici zümre üzerinde etkili olmuştur.

S.3.2. Sümerlerde farklı sınıflardan oluşan bölünmüş bir toplumsal yapı olduğu ve bu yapıdaki bazı sınıfların güç ve yetki noktasında etkili olduğu söylenebilir.

S.3.3. Zigguratlar toplumsal yapı üzerinde etkili olup kontrolü sağladığı gibi, toplumun ihtiyaçlarının karşılanması ve bilimsel gelişmeler noktasında rol oynamıştır.

S.3.4. Yaşanabilecek kuraklık ihtimaline karşı ürünlerin depolanması ve dağıtılması amacıyla kullanıldığı.

BECERİ TEMELLİ SORULAR

S.1. Krallık babadan oğula geçerken imparatorluklarda yönetim kan bağı takip etmez.
İmparatorluk geniş toprakları bünyesine alan bir idare tarzıdır ve çoğunlukla monarşinin daha ileri bir aşaması olarak görülmüştür. Genişleyen toprakların kontrol altında tutulması için merkezden atanan valilere yönetim yetkisi verilmesi gerekmiştir.
Krallık ise görece daha küçük çaplı topraklarda ortaya çıkmış, tek kişiye dayanan bir yönetim şeklidir.

S.2. İmparatorluklar farklı kültürlerden oluşan, birçok milletin bir arada yaşadığı yönetimler iken krallıklarda kültür farklılıkları pek görülmez. 10.Krallar toplumu ikna ederek halktan destek almak ve bazen de yönetimi ele geçirerek halkı itaat altına almak amacıyla meşruiyet kaynağına ihtiyaç duyarlar.

S.3. Farklı kültürlerin bir arada yaşaması,
Gelir dağılımındaki eşitsizlikler,
Yönetenlerin hemen her konuda söz sahibi olması,
Kanunların halkın hak ve özgürlüklerini güvence altına alamaması, toplumda sınıflı yapının oluşmasına neden olmuştur.

S.4. Birleşik Arap Emirlikleri
Birleşik Krallık (İngiltere)
Danimarka
İspanya
Japonya

BİL - BUL - ÇÖZ

SOLDAN SAĞA
3. SENATO
8. SATRAP
9. FEODALİZM
13. ARİSTOKRASİ
15. TEOKRASİ
16. KABİLE
18. NOM
19. DEVLET

YUKARIDAN AŞAĞIYA
1. TÖRE
2. KOLONİ
4. PAPİRUS
5. HAMMURABİ
6. İMPARATORLUK
7. FENİKELİLER
10. PATRİCİ
11. TİRANLIK
12. HELENİZM
14. ZİGGURAT
17. KADEŞ

Anahtar Kelime : ADALET DEVLETTEN ÖNCE GELİR

KELİME AVI

1. PARLAMENTO
2. TİRAN
3. ONEMİR
4. HAMMURABİ
5. KANUN
6. PİRAMİT
7. SATRAP
8. TAVANANNA
9. MEZOPOTAMYA
10. ZİGGURAT
11. CUMHURİYET
12. İSKENDER
13. FİRAVUN
14. PATRİCİ
15. KONFEDERASYON
16. MEŞRUİYET
17. ARİSTOKRAT
18. SİTE
19. POLİS
20. KABİLE

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM MATERYAL

http://ogmmateryal.eba.gov.tr